

KONING OIDIPOUS

Het paleis van Oidipous in Thebe. Op de trap treden van het altaar vóór de hoofdingang zitten kinderen in witte kleren (tunica en mantel) en met witte haar-banden en olijftakken. De priester van Zeus, een eerbiedwaardige grijsaard, staat apart, het gezicht naar het paleis. Dan gaat de paleisdeur open en verschijnt Oidipous met twee lijfwachten die aan weerszijden van de ingang postvatten. Eerst kijkt hij zwijgend neer.

PROLOOG (1-150)

OIDIPOUS

Kinderen, jonge afstammelingen van de oude Kad-mos, waarom zitten jullie hier in hemelsnaam, met in linten gebonden smekelingentakken? De stad is vol reukoffers en vol gebeden en hulpgeroep.

Omdat ik de reden niet van anderen wil horen, ben ik zelf gekomen, ik, die Oidipous heet, bij allen welbekend.

Vooruit, meneer, wees hun woordvoerder zoals dat hoort: waarom zitten jullie hier? Zijn jullie bang? Willen jullie iets?

Ik ben bereid alle hulp te geven.

Het zou van gevoelloosheid getuigen, als zo'n appèl mij onberoerd liet.

PRIESTER

Oidipous, heerser van mijn land, u ziet ons hier zitten, jong en oud, bij uw altaar: jong volk dat nog niet de kracht heeft om verweg te komen, anderen gebukt onder ouderdom, priesters; ik priester van Zeus, zij een afvaardiging van de jongeren; de anderen zitten omkranst op de pleinen, bij de twee tempels van Pal-las Athene en bij het brandorakel van Apollo.

Het schip van staat verkeert, zoals u ziet, in nood en houdt het hoofd maar ternauwernood boven de diep-ten van de stormachtige zee, want de knoppen en zaden verdorren op het land, de kudden runderen ster-ven en de vrouwen krijgen miskramen; bovendien jaagt de pestkoorts als een fakkelzwaaiende god over de stad, waardoor Thebe leegloopt. De zwarte Hades is vol gezocht en gejammer.

Niet omdat wij in u een god zien, zitten wij hier als smekelingen, maar omdat u in tijden van gevaar de eerstaangewezene bent om contact met de goden te leggen, u die Kadmos' stad bevrijdde van de last die de hardvochtige sfinx ons oplegde. En dat deed u zonder voorkennis, door niemand van ons ingelicht. Maar met behulp van een god, zo is de mening, bracht u ons er bovenop.

Tot u, Oidipous, voor allen dé bron van kracht, wen-den wij ons ook nu: help ons hieruit! Of u nu raad weet dankzij een god of een mens doet er niet toe. Mensen met ervaring brengen een onderneming meestal tot een goed einde.

Kom, edelste onder de mensen, richt de stad weer op, kom, zorg voor haar. Dit land noemt u nú zijn redder vanwege uw vroegere verdienste. Zorg dat wij straks niet, terugdenkend aan uw bestuur, zeggen: we ston-den eerst overeind, maar daarna vielen we weer.

Plaats de stad op een stabiel fundament. Zoals u ons tóen hielp onder een gunstig voorteken, help ons ook nu.

Omdat u toch heerst over dit land, kunt u beter over een bewoond dan over een leeg land heersen. Wat heeft stad of schip nog voor betekenis waarin geen mens meer in leven is?

Oidipous:

Arme kinderen, mij is maar al te goed bekend waar-voor jullie komen. Ik weet best hoe ziek jullie zijn. Maar hoe ziek ook, niemand van jullie is zo ziek als ik. Want jullie lijden geldt

maar één persoon, jezelf en niemand anders, maar ik maak mij zorgen over de stad, mijzelf én jullie.
Daarom haalden jullie mij niet uit de slaap: veel tranen vergoot ik al, geloof me, met veel gepieker tob-de ik mij al af.

De enige oplossing die ik vond heb ik al toegepast: ik stuurde de zoon van Menoikeus, Kreon mijn zwager, naar Apollo's huis in Delfi om te vragen, wat ik moet doen of zeggen om deze stad te redden.

Maar als ik de dagen tel, maak ik mij ongerust wat hij toch uitvoert: hij is al langer weg dan de tijd die daar-voor staat. Maar als hij komt, dan zou ik gek zijn, als ik niet alles deed wat de god mij beveelt.

Priester:

U zei dit op het juiste moment, want zonet gaven deze kinderen mij een teken dat Kreon er aankomt.

Oidipous:

Heer Apollo, moge het nieuws dat hij brengt even stralend zijn als zijn gezicht.

Priester:

Zo te zien is het inderdaad goed nieuws. Anders zou zijn hoofd niet zo rijk bekranst zijn met laurier.

Oidipous:

Wij zullen het snel weten, hij is al op gehoorafstand.

Heer, zwager van mij, zoon van Menoikeus, wat voor orakel komt u ons brengen?

KREON

Een gunstig orakel. Want ook al zijn er problemen, als die zijn opgelost, geldt alleen de goede afloop.

Oidipous:

Wat is dat orakel dan? Moet ik nu blij zijn of bezorgd door wat u zegt?

Kreon:

Als u het wilt horen in hún bijzijn, dan is mij dat goed. Of gaat u liever naar binnen?

Oidipous:

Zeg het waar iedereen bij is. Ik maak mij namelijk meer zorgen over hen dan over mijzelf.

Kreon:

Goed, dan vertel ik wat ik van de god hoorde.

Heer Foibos spoorde ons duidelijk aan de smet die dit land bergt, te verwijderen en niet ongeneeslijk te laten worden.

Oidipous:

Hoe? Om welke smet gaat het?

Kreon:

Door verbanning; of door moord met moord te vergel-den, want bloedschuld teistert de stad.

Oidipous:

Moord? Op wie doelt hij?

Kreon:

Wij hadden, heer, eerst Laios als koning van dit land, voordat u het stuur overnam.

Oidipous:

Ik heb van hem gehoord, maar ik heb hem nooit gezien.

Kreon:

Hij is dood en nu luidt het niet mis te verstane bevel zijn moordenaars met harde hand te straffen, wie het ook zijn.

Oidipous:

Waar zijn ze? Waar is nog een spoor te vinden van zo'n oude schuld?

Kreon:

In dit land, zei Apollo. Zoekt en gij zult vinden. Wie niet wordt gezocht, ontsnapt.

Oidipous:

Werd Laios thuis, buiten op het land of in een ander land vermoord?

Kreon:

Hij zei dat hij op reis ging om een orakel te raadplegen, maar keerde na zijn vertrek niet meer terug.

Oidipous:

Was er geen ooggetuige - bode of reisgenoot - die ons verder kan helpen?

Kreon:

Ze zijn allemaal dood, behalve één: die vluchtte in paniek en wist maar één ding met zekerheid te vertellen.

Oidipous:

Wat? Eén aanwijzing kan veel op het spoor brengen, als er maar een begin van hoop is.

Kreon:

Hij zei: Laios is op bandieten gestuit, zijn dood was niet het werk van één, maar van vele handen.

Oidipous:

Hoe zou een bandiet zoiets hebben gedurfd, tenzij hij van hieruit is betaald?

Kreon:

Zo dacht men toen ook. Maar Laios' dood bleef door alle ellende hier ongewroken.

Oidipous:

Welke ellende? Als een koning zo aan zijn eind kwam, wat kon een onderzoek dan nog tegenhouden?

Kreon:

De Sfinx die in raadselen zong: zij dwong ons de aandacht te richten op onze huidige problemen.

Oidipous:

Dan zal ik ook dit raadsel volledig oplossen.

Terecht hebben Apollo en u de vermoorde weer onder de aandacht gebracht, terecht dus bied ook ik dit land en de god mijn hulp aan. Want ik zal niet voor een verre vriend deze

smet uitwissen, maar voor mijzelf. Immers wie ook de moordenaar is, spoedig zal hij ook mij net zo naar het leven staan als zijn slachtoffer.

Door de vermoorde te helpen, help ik dus mijzelf.

Kinderen, sta snel op van de altaartreden en neem deze smekelingentakken mee.

Laat iemand het volk van Kadmos bijeenroepen. Ik ben bereid alles te doen wat in mijn vermogen ligt: met gods hulp is het erop of eronder.

Priester:

Kom kinderen, we gaan. Waarvoor wij kwamen, zegt hij toe.

Ik vraag de geveer van dit orakel, Apollo, ook te ko-men als bevrijder van de pest.

De smekelingen gaan weg en Oidipous keert terug in het paleis.

Het koor komt op: 15 bejaarde Thebanen van adel, die het volk vertegenwoordigen

PARODOS (151-215)

strofe 1

Mooi klinkend orakel van Zeus, dat uit het gouden Delfi naar het prachtige Thebe kwam:
wat komt u ons brengen, in raadsels gehuld?
Ik lig op de pijnbank, mijn hart bonst van angst.
Ah Apollo,
heilige schrik bevangt mij: welke nieuwe
of hernieuwde verplichting legt u mij op?
Zeg het me, onsterfelijk orakel,
kind van de gouden Hoop:
wat komt u ons brengen?

antistrofe 1

Eerst roep ik u aan, onsterfelijke Athene,
dochter van Zeus,
dán uw roemrijke zus Artemis,
beschermster van ons land,
die op het ronde marktplein woont,
tenslotte boogschutter Apollo:
vorm samen een drievoudig
noodweer tegen het noodlot.
Als jullie ooit eerder ramspoed die naderde als een
vuurbrand werden van de stad,
neem ons dan ook nu behulpzaam bij de hand.

strofe 2

Oh. Talloze rampen moet ik verduren,
het hele volk ligt ziek en niemand ziet
een uitweg. De gewassen groeien niet
op ons mooie land,

de vrouwen gillen tevergeefs in barensnood,
de één na de ander zie je als vlugge vogels,
nog sneller dan oplaaierende vuren,
verdwijnen in de Dood.

antistrophe 2

De stad gaat te gronde: zo talloos zijn de doden;
ze liggen onbeweend als besmettingshaarden
op de grond. Hun vrouwen en grijze moeders
stromen naar de altaren der goden
en smeken om een eind aan het leed.
Het smeeklied gloeit, door gejammer begeleid.
Gouden dochter van Zeus,
maak de stad weer gezond.

strofe 3

Laat Ares de Vernietiger, die
zonder zijn gewone wapens,
door doodskreten omringd,
mij aanvalt met verterende koorts,
ons land verlaten in vliegende haast
naar de Ongastvrije Zee
of naar de Grote Oceaan.
Want wat de nacht ons bespaart,
doet de dag ons wel aan.
U die over de bliksem gaat,
vader Zeus,
laat hem onder uw bliksem vergaan.

antistrophe 3

Wolvendoder Apollo, laat vanaf uw gouden boogpees
een regen van pijlen dalen,
uw bescherming mag niet falen.
En help ons ook, Artemis met uw brandende toortsen
waarmee u door de Lykische bergen snelt.

En u, god met de gouden hoofdband,
wiens naam verbonden is met dit land,
met uw wijngezicht,
omringd door Mainaden,
Bakchos, gooi uw gewicht
in de strijd tegen de god
die door de andere goden wordt genegeerd:
maak dat hij door uw fakkel wordt verteerd.